

*ГЛОБА С.В., старший викладач
МАРЧЕНКО В.О., студентка
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КРАЇНАХ-УЧАСНИЦЯХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Сьогодні зростає увага до проблеми забезпечення якості та стандартів (Quality Assurance), що пояснюється поглибленням міжнародного співробітництва та європейської інтеграції, науково-технологічним і інноваційним розвитком економіки європейських країн. Проблеми та перспективи інтеграції України в освітній простір європейських країн є предметом наукових досліджень та професійних дискусій. Аспекти нормативно-правового забезпечення освітніх реформ, якості вищої освіти, модернізації педагогічної освіти, сутності кредитно-модульної системи, національної ідентифікації у контексті Болонського процесу аналізують В. Андрущенко, Я. Болубаш, В. Бондар, О. Вишневський, М. Головатий, С. Гунько, О. Дем'янчук, М. Євтух, В. Журавський, М. Згуровський, І. Зязюн, А. Колот, К. Корсак, В. Кремень, С. Ніколаєнко, Н. Побірченко, Ю. Рудавський, М. Степко, П. Сікорський, О. Спірін, П. Щербань та ін.

Формування спільного європейського освітнього і наукового простору супроводжується розробкою єдиних критеріїв і стандартів у галузі освіти. Для забезпечення умов якості освіти у 2000 р. утворена Європейська мережа гарантії якості у вищій освіті (ENQA), основою якої стали “Європейський пілотний проект з оцінки якості вищої освіти” (1994–1995 рр.), Рекомендації Єврокомісії (98/561/ЕС від 24 вересня 1998 р.) з європейського співробітництва у питаннях гарантії якості у вищій освіті й Болонська декларація 1999 р. У 2003 р. ENQA у співпраці з Європейською Асоціацією університетів (EUA), Європейською Асоціацією вищих навчальних закладів, що не є університетами (EURASHE), та Європейським студентським міжнародним бюро (ESIB) за дорученням міністрів країн-учасниць Болонського процесу була утворена група E4 для формування системи забезпечення якості вищої освіти у Болонському процесі. У результаті спільної праці розроблені стандарти і рекомендації – European quality assurance standards and guidelines (ESG) і схвалені на конференції у Бергені 2005 р. [1; 2]. ESG відіграють важливу роль у створенні спільної основи для діяльності як закладів освіти, так і агенцій із забезпечення якості.

Призначення ESG – надати допомогу і визначити орієнтири для вищих навчальних закладів при розробці своїх власних систем забезпечення якості. Стандарти ґрунтуються на основоположних принципах, що надають свободу для університетів у формуванні учбових планів, приділяють особливу увагу до якості підготовки фахівців, наголошують на необхідності постійного вдосконалення освітніх програм з метою підвищення їх якості; стимулювання інновацій в освітніх стандартах. Впровадження процесу забезпечення якості вищої освіти має відбуватися за умови наявності необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо); впровадження сучасної організації навчального процесу, що відповідає тенденціям розвитку національної та світової економіки і освіти; застосування контролю освітньої діяльності ВНЗ та якості підготовки фахівців на всіх етапах і рівнях навчання – ВНЗ, державному та міжнародному (європейському). ESG складаються з трьох частин: внутрішнього забезпечення якості у вищих навчальних закладах; зовнішнього забезпечення якості вищої освіти; забезпечення якості у діяльності агенцій із зовнішнього забезпечення якості.

Україна приєдналась у 2005 р. до Болонського процесу і взяла на себе зобов'язання проводити роботу з приведення якості національної освіти у відповідність до європейських стандартів. У цьому напрямку в Україні вже проведена значна робота. Кабінетом Міністрів України прийнято Постанову від 31.12.2005 р. № 1312 “Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти”, якою затверджено Положення про Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО). Починаючи із 2008 р. всі вступники зараховуються до ВНЗ за результатами зовнішнього тестування. З метою подальшого розвитку національної системи освіти, забезпечення якості вищої освіти та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство наказом Міністра освіти і науки України № 612 від 13.07.2007 р. затверджено “План дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство на період до 2010 року”. У Брюсселі (Бельгія) 4 березня 2008 р. Україна стала повноправним урядовим членом Європейського реєстру забезпечення якості (EQAR). Це стало важливим кроком України у напрямі забезпечення європейського рівня якості вищої освіти. Протягом останніх років урядом України опрацьовано чимало питань щодо створення в Україні системи моніторингу якості освіти та участі нашої країни у міжнародних порівняльних дослідженнях якості освіти.

Однак у сфері забезпечення якості вищої освіти Україна поки що відстає від загальноєвропейського рівня [3]. Для реалізації концептуальних засад Болонського процесу в Україні необхідно провести низку першочергових заходів, а саме:

- ◆ удосконалити двоступеневу структуру вищої освіти;
- ◆ прийняти прозорі та зрозумілі градації дипломів, ступенів та кваліфікацій;
- ◆ використати єдину систему кредитних одиниць і додатка до диплома;
- ◆ врахувати європейську практику організації акредитації та контролю якості освіти;
- ◆ підтримувати і розвивати європейські стандарти якості;
- ◆ ліквідувати перепони для розширення мобільності студентів, викладачів і дослідників;
- ◆ запровадити сучасні підходи інтеграції вищої освіти і науки у справі підготовки магістрів та аспірантів;
- ◆ забезпечити подальший розвиток автономності та самоврядування у системі вищої освіти та науки.

Отже, для підвищення рівня якості освіти в Україні доцільно ввести в дію національні Стандарти та Рекомендації для забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти; розробити правові механізми участі роботодавців у процедурі контролю та суспільної відповідальності за якість вищої професійної освіти; організувати постійно діючий моніторинг якості вищої освіти з урахуванням світового, європейського та національного досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/>
2. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/050221_ENQA_report.pdf
3. Bologna Process Stocktaking London 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dfes.gov.uk/londonbologna/